

DOI : 10.33274/2079-4762-2019-46-2-26-34

JEL : F52, H83, P43, R50

УДК 351.863

Іванова Н. С.,
д-р екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
Кривий Ріг, Україна,
e-mail: ivanova@donnuet.edu.ua
e-mail: chernega@donnuet.edu.ua

Чернега О. Б.,
д-р екон. наук,
професор

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

UDC 351.863

Ivanova N. S.,
Grand PhD
in Economic sciences,
Associate Professor

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kriviy Rih, Ukraine,
e-mail: ivanova@donnuet.edu.ua
e-mail: chernega@donnuet.edu.ua

Chernega O. B.,
in Economic sciences,
Associate Professor

MECHANISM OF ENSURING ECONOMIC SECURITY OF NATIONAL ECONOMY IN PUBLIC GOVERNANCE SYSTEM: REGIONAL ASPECT

Мета — дослідження механізму забезпечення економічної безпеки національної економіки в системі державного управління з урахуванням регіональної компоненти.

Методи. Теоретичною базою дослідження виступають досягнення зарубіжних та вітчизняних науковців. Для досягнення поставленої мети було використано такі методи дослідження: системний підхід, структурно-логічний аналіз, метод аналізу та синтезу, прийоми логічного узагальнення. Із застосуванням методу теоретичного узагальнення на підставі існуючих досягнень зарубіжних та вітчизняних науковців запропоновано механізм забезпечення економічної безпеки національної економіки в регіональному аспекті. Системний підхід дав змогу визначити зв'язки між елементами запропонованого механізму.

Результати. В результаті проведеного дослідження щодо механізму забезпечення економічної безпеки національної економіки в системі державного управління обґрунтовано доцільність та необхідність включення регіональної компоненти. Аналіз теоретичних та нормативних джерел дав змогу запропонувати механізм забезпечення економічної безпеки національної економіки, серед елементів якого, окрім методів (економічні, адміністративні, організаційні, соціально-психологічні, інформаційні, нормативно-правові), інструментів (технології, програми), введено елемент розрахунку прогностичного ефекту регіональної компоненти. Реалізація механізму під час розроблення та реалізації програм економічного розвитку регіонів забезпечує цілеспрямований управлінський вплив влади на соціально-економічні процеси з метою реалізації стратегічного вибору забезпечення економічної безпеки регіонів та національної економіки загалом. У наступних дослідженнях доцільним є деталізація інституційного забезпечення щодо реалізації запропонованого механізму забезпечення економічної безпеки національної економіки в системі державного управління.

Ключові слова: економічна безпека регіону, механізм, методи управління, інструменти управління, нормативно-правове забезпечення.

Постановка проблеми. Процеси децентралізації влади посилили значення регіонів у забезпеченні національної економічної безпеки,

що потребує дослідження системи управління економічною безпекою та елементів її творення. До цього часу вітчизняне законодавство не

регламентує поняття, складові та механізми системи управління економічною безпекою регіонів. Положення системного підходу та сутнісні характеристики економічної безпеки регіону стверджують, що система економічної безпеки регіону — це комплексне поняття, до складу якого входять суб'єкти, об'єкти та механізми забезпечення економічної безпеки регіону. Функціонування керованої та керуючої підсистем економічної безпеки регіонів та взаємодія між ними відбувається через відповідну сукупність засобів, інструментів, методів та форм управління економічним розвитком регіону, що і являє собою механізм забезпечення економічної безпеки регіонів. Реалізація зазначеного механізму дасть можливість завчасно визначити негативні тенденції, розробити превентивні заходи для мінімізації зовнішніх та внутрішніх загроз соціально-економічному розвитку регіону і, таким чином, забезпечити його економічну безпеку та безпеку національної економіки загалом. Саме тому постає необхідність визначення складових механізму забезпечення економічної безпеки регіонів, їх ролі та інтеграції в існуючу систему державного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Для вирішення проблеми формування ефективного механізму забезпечення економічної безпеки регіонів вагомий внесок зробили такі науковці, як: Р. Тульчинський, В. Мартиненко, О. Литвиненко, Л. Головова, І. Рекун, Р. Білик, В. Геєць, Л. Ковальська, Л. Савош, В. Дикань, О. Александрова та ін. Незважаючи на актуальність проблеми тема досі не знайшла широкого розвитку у вітчизняній теорії та практиці саме в регіональному аспекті. Визначення механізму забезпечення економічної безпеки національної економіки в системі державного управління з урахуванням регіональної компоненти не достатньо описані та досліджені і потребують уточнень.

Мета статті — дослідження механізму забезпечення економічної безпеки національної економіки в системі державного управління з урахуванням регіональної компоненти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Механізм забезпечення економічної безпеки національної економіки розглядається як система організаційних, економічних та правових засобів впливу, які мають на меті своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз економічній безпеці.

Запропонований нами механізм забезпечення економічної безпеки національної економіки, на відміну від існуючих, містить елемент визначення прогностичного ефекту регіональної компоненти на підставі застосування:

- методів управління (економічні, адміністративні, організаційні, соціально-психологічні, інформаційні, нормативно-правові);
- інструментів управління (технології, програми);
- нормативно-правове забезпечення.

Це дозволяє цілеспрямовано впливати на процеси реалізації стратегії забезпечення економічної безпеки регіонів, зокрема, та національної економіки загалом.

Аналіз теоретичних джерел [1–4] дав змогу визначити найбільш ефективні методи, серед яких виокремлено: економічні, адміністративні, організаційні, соціально-психологічні, інформаційні, нормативно-правові.

Економічні методи пов'язані з вирішенням завдань щодо запобігання фактичного виникнення потенційних загроз та прогнозування макроекономічної ситуації в розрізі регіонів. Ця група методів містить методи економічного планування та прогнозування.

Адміністративні методи розглядаються як «...заходи держави, які передбачають заборони, дозвіл або примус (укази, розпорядження, ліцензування, встановлення фіксованих цін тощо)» [5]. Зазначені методи застосовуються в умовах, коли певна ситуація потребує прийняття жорстких адміністративних рішень. Ці методи доцільно застосовувати під час розроблення та реалізації стратегії трансформації, адже саме тоді виникає найбільша ймовірність перетворення потенційних загроз у небезпеки. Адміністративні методи розробляються суб'єктами державної політики і є обов'язковими до виконання. Зазначена група методів є доволі ефективною, оскільки починають діяти негайно і охоплюють усі суб'єкти, залучені у відповідні економічні процеси.

Організаційні методи передбачають систему організаційних і розпорядчих впливів, спрямованих на досягнення поставленої мети — забезпечення економічної безпеки національної економіки, своєчасне надання розпоряджень. До групи організаційних методів належать такі:

- організаційне нормування — стандарти, організаційно-структурні нормативи (на-

приклад, концептуальна модель управління системою економічної безпеки регіону тощо); адміністративно-організаційні нормативи;

— організаційне планування — містить завдання для досягнення мети забезпечення економічної безпеки національної економіки; якісні показники; забезпечення реалізації управлінської діяльності забезпечення економічної безпеки, план організаційних заходів;

— організаційний інструктаж — передбачає консультування та інструктаж фахівців і службовців у системі управління економічною безпекою регіону для надання їм допомоги під час усунення труднощів, що виникають у процесі реалізації управлінських рішень;

— організаційний контроль — це програма виконання рішень і розпоряджень органів управління різного рівня щодо економічної безпеки національної економіки;

— діагностика кризових періодів, індикативні методи.

Методи даної групи тісно пов'язані із групою економічних методів, потребують регулярного перегляду і коригування, адже зміна ситуації та умов невизначеності економічного середовища не можуть залишатися незмінними протягом тривалого періоду.

Організаційний аспект забезпечення економічної безпеки регіонів України має здійснюватися відповідно до таких вимог:

— чітке розмежування функцій офісу Президента України, Кабінету Міністрів України та інших центральних органів виконавчої влади;

— визначення завдань державного і місцевого рівнів та відповідне розмежування функцій центральних та регіональних органів при забезпеченні єдності системи виконавчої влади;

— адекватне інформаційне забезпечення функцій управління державою.

Група соціально-психологічних методів представлена сукупністю специфічних прийомів впливу на особистісні відносини, які виникають у соціумі, а також на соціальні процеси, які в них відбуваються. Сучасна теорія державного управління шукає нові підходи щодо здійснення ефективного керування та впливу для забезпечення економічного розвитку та безпеки національної економіки. До нових підходів можна віднести «теорію поштовху», яку розвинув на сферу державного управління Річард Талер, суть якої зводиться до твердження: «якщо ви хочете, щоб люди щось зробили, зробіть так, щоб це було зробити просто, і приберіть зайві бар'єри» [6]. З 2010 р. концепція використовується британським урядом.

Інформаційні методи являють собою сукупність прийомів донесення інформації, вибору інформації, доступність інформаційних джерел тощо. Сучасному середовищу не бракує інформації, завдання суб'єктів управління економічною безпекою регіону — спрямувати інформаційні потоки у необхідний напрямок, визначити найбільш ефективні прийоми донесення інформації для всіх учасників системи забезпечення економічної безпеки національної економіки.

Нормативно-правові методи є результатом реалізації адміністративних методів, являють собою сукупність способів впливу на елементи економічної безпеки регіонів та національної економіки загалом через формування відповідних нормативних та правових документів на різних рівнях управління.

Повноцінним структурним компонентом механізму забезпечення економічної безпеки національної економіки України є інструменти — практичні підходи, які використовують суб'єкти державної політики для забезпечення економічної безпеки регіонів та національної економіки в цілому України. Запропоновано використовувати два інструменти — технології та програми:

— застосування інформаційних технологій забезпечує автоматизоване управління збором інформації, яка надходить від різноманітних зовнішніх і внутрішніх джерел, із подальшим її зберіганням й обробленням; основними джерелами інформації про стан та складові економічної безпеки національної економіки України є інтернет-ресурси: на державному рівні — Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державної служби статистики України; Міністерства регіонального розвитку; на регіональному рівні — офіційні сайти обласних державних адміністрацій та їх відповідних департаментів; на місцевому рівні — сайти місцевих виконавчих комітетів;

— прикладні програмні продукти спеціального призначення забезпечують ефективне виконання конкретних завдань, що пов'язані зі статистичним обробленням даних, ранжуванням спеціальної інформації, підтримкою управ-

лінських процесів діагностики загроз, їх впливу, прогнозування рівня економічної безпеки регіонів та національної економіки в цілому, реалізація динамічної двофакторної матриці «рівень економічної безпеки — стратегія» тощо [7].

Забезпечення економічної безпеки національної економіки передбачає оброблення великого масиву інформації, проведення багатьох розрахункових операцій, що без застосування спеціальних програмних продуктів неможливо. Наразі постає проблема розроблення уніфікованої програми моніторингу та прогнозування рівня економічної безпеки регіонів та удосконалення існуючих програмних продуктів розрахунку економічної безпеки національної економіки шляхом введення модуля регіональної компоненти. Автоматизація процедур оцінювання та прогнозування рівня економічної безпеки регіонів та національної економіки загалом забезпечить оперативність отримання інформації про рівень економічної безпеки, підвищить ефективність прийняття управлінських рішень економічного розвитку регіонів.

Вагомою складовою механізму забезпечення економічної безпеки національної економіки України є нормативно-правове забезпечення. Елементами правового забезпечення є: Закони України; Укази Президента; Постанови Верховної Ради; Постанови Кабінету Міністрів; накази міністерств і відомств; статuti вищих навчальних закладів, наукових установ та організацій. Організаційна робота щодо реалізації чинного законодавства забезпечується такими органами: Міністерство фінансів України, Міністерство економічного розвитку та торгівлі, органи місцевого самоврядування — обласні державні адміністрації, обласні ради, міські ради, інші компетентні органи влади.

Нормативне забезпечення містить інструкції, нормативи, норми, положення, методичні рекомендації. Доцільно зауважити, що вітчизняна нормативна база з питань оцінювання та прогнозування економічної безпеки регіонів та національної економіки через регіональну компоненту є практично несформованою. Потребують законодавчого врегулювання такі невідкладні питання, як: розроблення Стратегії формування та забезпечення економічної безпеки регіонів України; оновлення Методичних рекомендацій щодо розра-

хунку рівня економічної безпеки України [8] із включенням регіональної компоненти, що давно набуло актуальності та продиктоване впровадженням децентралізації управління. Крім того, варто зазначити, що правове та нормативне забезпечення механізму забезпечення економічної безпеки національної економіки України має бути динамічним, як і сам механізм.

Проект Закону України «Про основи запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями і здійснення фінансового контролю» механізм реалізації стратегії соціально-економічного розвитку регіону тлумачить так: «...сукупність принципів, форм, методів та інструментів цілеспрямованого управлінського впливу органів державної (або регіональної) влади регіону на соціально-економічні процеси з метою реалізації стратегічного вибору» [9].

Якщо забезпечення державної економічної безпеки з боку держави асоціюється із захистом національних інтересів, то під час розгляду економічної безпеки регіону доцільно виділяти регіональні інтереси, які збігаються з державними і мають подвійне значення: по-перше, держава створює умови для економічної безпеки; по-друге, регіон має свою концепцію створення умов для забезпечення економічної безпеки і характерні для неї механізми, методи та інструменти реалізації.

Аналіз теоретичних та нормативних джерел дозволив запропонувати механізм забезпечення економічної безпеки національної економіки, серед елементів якого, окрім методів (економічні, адміністративні, організаційні, соціально-психологічні, інформаційні, нормативно-правові), інструментів (технології, програми), введено елемент розрахунку прогностичного ефекту регіональної компоненти (рис. 1).

Елемент розрахунку прогностичного ефекту регіональної компоненти містить: діагностику економічної безпеки регіонів; автентифікацію регіону; прогнозування економічної безпеки регіону; прогностичний ефект регіональної компоненти; ідентифікацію загроз економічній безпеці регіону; стратегії підвищення рівня економічної безпеки регіону.

Діагностика економічної безпеки регіонів здійснюється на регіональному рівні Департаментом регіонального розвитку обласної державної адміністрації на підґрунті моніторингу

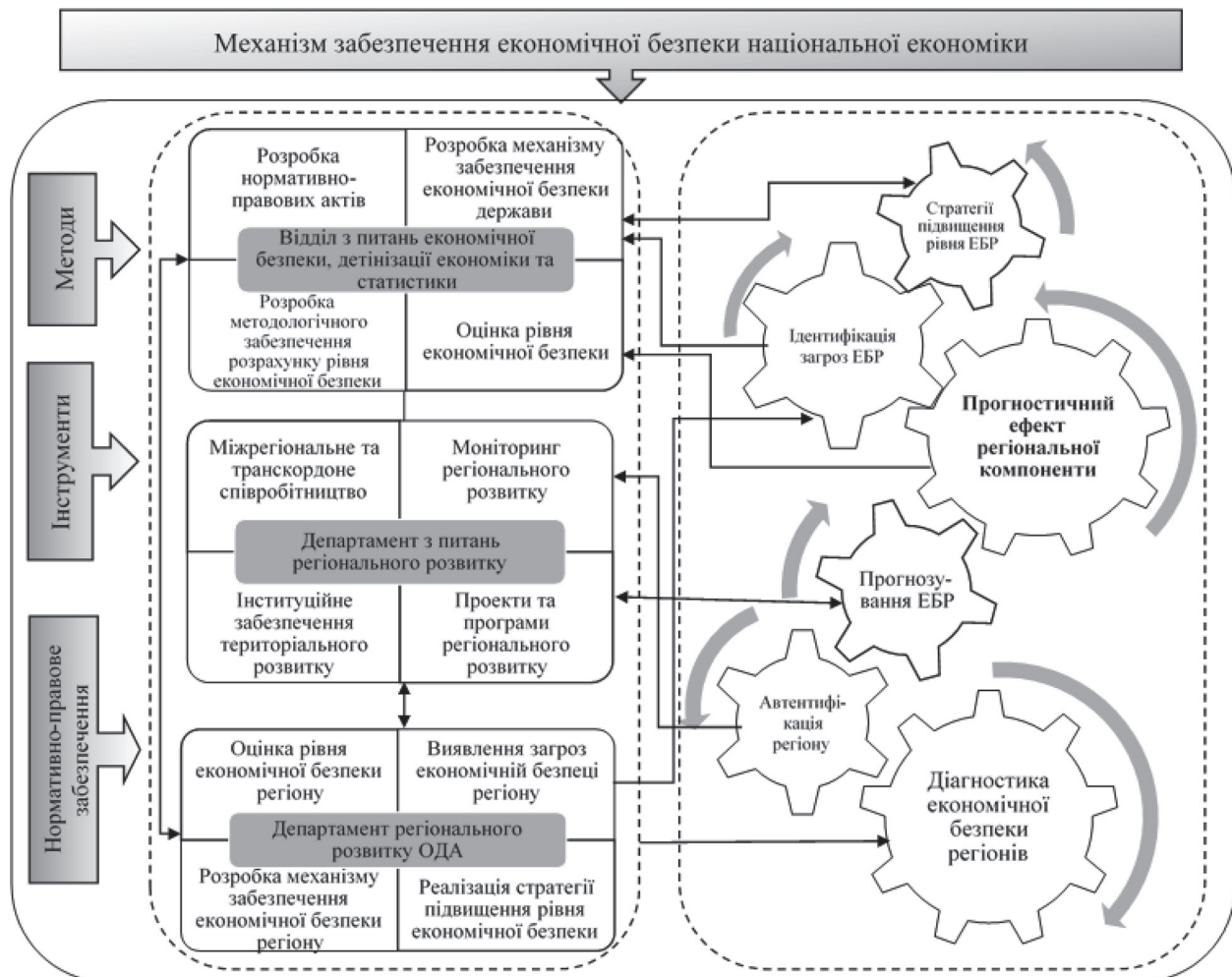

Рис. 1. Механізм забезпечення економічної безпеки національної економіки (розроблено авторами)

основних соціально-економічних показників розвитку регіону та загальної моделі прогнозування оцінки рівня економічної безпеки регіону [7]. Результатом є інформація про поточний рівень економічної безпеки регіону та тенденцію його змін.

Автентифікація регіону здійснюється на підставі запропонованого методу автентифікації регіону [7] на регіональному (Департамент регіонального розвитку обласної державної адміністрації) або державному рівнях (Департамент з питань регіонального розвитку).

Прогнозування рівня економічної безпеки регіонів здійснюється Департаментом з питань регіонального розвитку та містить декілька етапів:

- визначення відповідної регіональному кластеру моделі прогнозування [7] за результатами процедури автентифікації;

- розрахунок прогнозних значень інтегральних показників рівня економічної безпеки регіонів на підґрунті запропонованої системи моделей прогнозування економічної

безпеки регіонів [7] за прогнозними значеннями соціально-економічного розвитку регіонів; на підставі отриманої інформації визначаються: фактори негативного впливу на рівень економічної безпеки регіону для подальшого його зменшення або усунення та фактори позитивного впливу для активізації їх подальшої дії;

- для комплексного розуміння стану економічної безпеки регіону формується профіль економічної безпеки регіону та аналізується його конфігурація;

- формування динамічної двофакторної матриці «рівень економічної безпеки — стратегія» регіону на підставі чого визначаються стратегії підвищення рівня економічної безпеки регіонів.

Прогностичний ефект регіональної компоненти передбачає врахування прогнозних значень інтегральних показників рівня економічної безпеки всіх регіонів України (прогностичного ефекту регіональної компоненти) відділом з питань економічної безпеки, тінізації економіки та статистики під час розрахунку

ку рівня економічної безпеки національної економіки. З урахуванням регіональної компоненти формується динамічна двофакторна матриця «рівень економічної безпеки — стратегія» для національної економіки.

Ідентифікація загроз економічній безпеці регіону має здійснюватися на регіональному рівні (Департамент регіонального розвитку обласної державної адміністрації) для формування та узагальнення інформації про загрози економічній безпеці національної економіки з метою розроблення заходів запобігання, зменшення впливу або усунення визначених загроз.

Стратегії підвищення рівня економічної безпеки регіону сформовані на регіональному рівні на підґрунті двофакторної матриці «рівень економічної безпеки — стратегія» та з урахуванням специфіки економічної системи і розвитку регіону мають узгоджуватися зі стратегією національної безпеки країни щодо забезпечення її економічної компоненти.

Передумовами функціонування механізму є обґрунтування стратегії підвищення економічної безпеки регіонів, виокремлення найважливіших індикаторів економічної безпеки, ідентифікація загроз, здійснення діагностики, автентифікації регіону як суб'єкта забезпечення економічної безпеки національної економіки, прогнозування рівня економічної безпеки регіонів.

Безпосереднім суб'єктом механізму забезпечення економічної безпеки національної економіки є Відділ з питань економічної безпеки, детінізації економіки та статистики в Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України. Саме на нього покладено розроблення нормативно-правових актів щодо розрахунку та прогнозу економічної безпеки регіонів, методичного забезпечення, оцінку рівня економічної безпеки національної економіки та розроблення механізму забезпечення економічної безпеки на державному рівні.

Як вже зазначалося, Департамент з питань регіонального розвитку Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України на тепер не є безпосереднім суб'єктом керуючої підсистеми економічної безпеки регіонів. Пропонуємо визначити додаткові функції Департаменту щодо забезпечення економічної безпеки регіонів, який має виконувати такі завдання:

— консолідація та узагальнення інформації про рівень економічної безпеки регіонів;

— консолідація та узагальнення інформації про загрози економічній безпеці регіонів різних кластерів;

— систематичне та комплексне відстежування динаміки рівня економічної безпеки;

— прогнозування рівня економічної безпеки національної економіки;

— розроблення та реалізація регіональних програм і проєктів економічного розвитку в аспекті забезпечення економічної безпеки регіонів та національної економіки загалом.

Завданнями Департаменту регіонального розвитку обласної державної адміністрації є систематичне оцінювання рівня економічної безпеки регіону та його динаміки, своєчасне виявлення негативних тенденцій та дестабілізуючих факторів впливу на рівень економічної безпеки регіону.

Для розвитку регіональної економіки та її потенціалу важливо забезпечити розширення та модернізацію власної територіальної інфраструктури, розробити та впровадити стратегії підтримки та сприяння розвитку базових і пріоритетних для його території видів економічної діяльності, сформувати та забезпечити розвиток міжрегіональних, міжсекторальних та міжгалузевих локальних інтегрованих виробничих систем, активізувати підприємницьку діяльність у сфері малого та середнього бізнесу, підвищити ефективність використання науково-технологічного та інтелектуально-кадрового потенціалу шляхом розвитку венчурного бізнесу.

Висновки. У результаті проведеного дослідження щодо механізму забезпечення економічної безпеки національної економіки в системі державного управління обґрунтовано доцільність та необхідність включення регіональної компоненти.

Обґрунтовано механізм забезпечення економічної безпеки національної економіки, основними елементами якого є методи (економічні, адміністративні, організаційні, соціально-психологічні, інформаційні, нормативно-правові), інструменти (технології, програми) управління, нормативно-правове та інституціональне забезпечення (державний та регіональний рівні).

Результати проведеного дослідження дозволяють стверджувати, що механізм забезпечення економічної безпеки регіону повинен відповідати таким вимогам: функціонувати в межах існуючого нормативно-правового

поля; забезпечувати надійний захист національних і регіональних економічних інтересів; надавати можливість прогнозувати і своєчасно відвертати загрози та несприятливі процеси в економічній безпеці регіону; ефективно функціонувати як у звичайних, так і в надзвичайних ситуаціях; мати чітку структуру і функціональне розмежування органів законодавчої, виконавчої та судової гілок влади.

Зроблено висновок, що рівень національної безпеки залежить від гармонійного поєднання інтересів держави, регіонів і їх жителів, а своєчасне виділення та забезпечення повного спектра регіональних інтересів гарантує високий рівень економічної безпеки регіону, основними критеріями якої є: здатність регіональних органів управління проводити таку економічну політику, яка буде здійснюватися в рамках загальнодержавної політики і ефективність якої буде залежати від використання всіх видів потенціалу; високий ступінь диверсифікації, здатність гнучко й оперативно реагувати на різкі зміни в межах конкретного регіону, як складної соціально-економічної системи; можливість самостійно фінансувати заходи щодо ліквідації соціально небезпечних ситуацій у регіоні, пов'язаних з локальними економічними і соціальними загрозами без допомоги з боку держави, якщо це можливо; здатність надання допомоги суміжним територіям у межах ресурсів регіону; досягнення рівня життя населення регіону не нижче середнього по країні загалом.

Доведено необхідність врахування прогностичного ефекту регіональної компоненти забезпечення економічної безпеки національної економіки. Встановлено доцільність реалізації запропонованого механізму під час розроблення програм економічного розвитку регіонів, що забезпечить цілеспрямований управлінський вплив влади на соціально-економічні процеси з метою реалізації стратегічного вибору забезпечення економічної безпеки регіонів та національної економіки в цілому. У наступних дослідженнях доцільним є деталізація інституційного забезпечення щодо реалізації запропонованого механізму забезпечення економічної безпеки національної економіки в системі державного управління.

Список літератури / References

1. Тульчинський Р. В. Засади стратегічного управління економічною безпекою регіонів.

Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»: зб. наук. праць. Київ. НТУУ «КПІ», 2017. № 14. URL : <http://ev.fimm.kpi.ua/article/view/108741/103687> (DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.14.2017.108741>).

Tulchynskiy, R. V. (2017). *Zasady stratehichnoho upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu rehioniv* [Principles of strategic management of regional economic security]. *Ekonomichniy visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut»* [Economic Bulletin of the National Technical University of Ukraine “Kyiv Polytechnic Institute”], no. 14. Available at : <https://dx.doi.org/10.20535/2307-5651.14.2017.108741>.

2. Мартиненко В. В. Формування стратегічних пріоритетів зміцнення економічної безпеки національної економіки України. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 5. С. 133–143.

Martynenko, V. V. (2015). [Strategic priorities formation in strengthening economic security of the national economy of Ukraine], *Aktualni problemy ekonomiky* [Current problems of the economy], no. 5, pp. 133–143.

3. Національна безпека України: стратегічні пріоритети та шляхи їх реалізації: матеріали «круглого столу» / за заг. ред. О. В. Литвиненка. К. : НІСД, 2011. 64 с.

Lytvynenko, O. V. (ed). (2011). *Natsionalna bezpeka Ukrainy: stratehichni priorytety ta shliakhy yikh realizatsii* [National Security of Ukraine: Strategic Priorities and Ways of their Implementation]. Kyiv, NISD Publ., 64 p.

4. Holovkova, L. S., Rekun, I. I. (2015). Development of the management system of the corporation financial and economic security under globalization. *Actual problems of modern economy development: Collection of scientific article*. Melbourne, Thorpe-Bowker Publ., pp. 5–13.

5. Білик Р. Р. Механізми та інструменти забезпечення економічної безпеки регіонів України в процесі децентралізації. *Бізнес Інформ*. 2015. № 9. С. 67–72.

Bilyk, R. R. (2015). *Mekhanizmy ta instrumenty zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky rehioniv Ukrainy v protsesi detsentralizatsii* [Mechanisms and instruments of ensuring the Ukrainian regions economic security under the process of decentralization]. *Biznes Inform* [Business Inform], no. 9, pp. 67–72.

6. Талер Р., Санстейн К. П.. Як допомогти людям зробити правильний вибір / пер. з

англ. Ольги Захарченко. Київ : Наш Формат, 2017. 312 с.

Thaler, R. H., Sunstein, C. R. (2017). *Yak dopomohty liudiam zrobyty pravylnyi vybir* [How to help people make the right choices]. Kyiv, Nash Format Publ., 312 p.

7. Іванова Н. С. Прогнозування забезпечення економічної безпеки національної економіки: регіональний аспект : автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.03 Ун-т ім. Альфреда Нобеля. Дніпро, 2018. 40 с.

Ivanova, N. S. (2018). *Prohnozuvannia zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky natsionalnoi ekonomiky: rehionalnyi aspekt* [Forecasting economic security of the national economy: regional aspect. Abstract of PhD in Economic sciences thesis]. Dnipro, 40 p.

8. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Міністерства економічного розвитку і

торгівлі від 29.10.2013 р. № 1277. URL : <http://www.me.gov.ua> (дата звертання: 21.11.2019).

Ministry for Development of Economy, Trade and Agriculture (2013). *Metodychni rekomendatsii shchodo rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy* [Methodology for calculating the level of economic security in Ukraine]. Available at : <http://www.me.gov.ua> (accessed 21 November 2019).

9. Про основи запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями і здійснення фінансового контролю : Проект Закону від 02.09.2014 р. № 1655-VII URL : http://zn.ua/static/file/20140530/Proekt%20ZU_%20SFR_22.05.2014.pdf (Дата звертання: 20.11.2019)

Cabinet of Ministers of Ukraine (2014). On the basics of preventing and combating economic crime and exercising financial controls: no. 1655-VII. Available at : http://zn.ua/static/file/20140530/Proekt%20ZU_%20SFR_22.05.2014.pdf (Accessed 20 November 2019).

Objective. *The purpose of this article is to study the mechanism of ensuring the economic security of the national economy in the public governance system taking account of regional component.*

Methods. *Achievements of foreign and Ukrainian scientists form the theoretical foundation of the study. To achieve the above-mentioned goal, the following research methods have been used: systematic approach, structural and logical analysis, analysis and synthesis, techniques of logical generalization. With the help of the method of theoretical generalization in accordance with the existing achievements of foreign and Ukrainian scientists, the mechanism of ensuring the economic security of the national economy in respect of the regional aspect has been proposed. The systematic approach has made it possible to identify the links between the elements of the proposed mechanism.*

Results. *As a result of the study on the mechanism of ensuring the economic security of the national economy in the public governance system, the feasibility and necessity of taking into account the regional component has been substantiated. The analysis of theoretical and regulatory sources has allowed to propose a mechanism of ensuring the economic security of the national economy and to include to its elements, in addition to methods (economic, administrative, organizational, socio-psychological, informational, regulatory) and tools (technologies, programs), the element of calculating the regional component predictive impact. The implementation of the mechanism into the process of regions economic development programs development and implementation provides a purposeful managerial influence of the authorities on socio-economic processes in order to enforce the strategic choice of ensuring the regions economic security and the national economy as a whole. It is recommended to detail the institutional support for the implementation of the proposed mechanism of ensuring the economic security of the national economy in the public governance system in further studies.*

Key words: *economic security of the region, mechanism, management methods, management tools, regulatory support.*

Цель — *исследование механизма обеспечения экономической безопасности национальной экономики в системе государственного управления с учетом региональной компоненты.*

Методы. *Теоретической базой исследования выступают достижения зарубежных и отечественных ученых. Для достижения поставленной цели были использованы следующие методы исследования: системный подход, структурно-логический анализ, метод анализа и синтеза, приемы логического обобщения. С применением метода теоретического обобщения на основании существующих достижений зарубежных и отечественных ученых представлен механизм обеспечения экономической безопасности национальной экономики в региональном аспекте. Системный подход позволил определить связи между элементами предложенного механизма.*

Результаты. В результате проведенного исследования относительно механизма обеспечения экономической безопасности национальной экономики в системе государственного управления обоснована целесообразность и необходимость включения региональной компоненты. Анализ теоретических и нормативных источников позволил предложить механизм обеспечения экономической безопасности национальной экономики, среди элементов которого, кроме методов (экономические, административные, организационные, социально-психологические, информационные, нормативно-правовые), инструментов (технологии, программы), введен элемент расчета прогностического эффекта региональной компоненты. Реализация механизма при разработке и реализации программ экономического развития регионов обеспечивает целенаправленное управляющее воздействие власти на социально-экономические процессы в целях реализации стратегического выбора обеспечения экономической безопасности регионов и национальной экономики в целом. В дальнейших исследованиях целесообразно детализировать институциональное обеспечение реализации предложенного механизма обеспечения экономической безопасности национальной экономики в системе государственного управления.

Ключевые слова: экономическая безопасность региона, механизм, методы управления, инструменты управления, нормативно-правовое обеспечение.

Надійшла до редакції 25.10.2019

DOI : 10.33274/2079-4762-2019-46-2-34-44

JEL : E20, E22, O30

УДК 330.111.8

Кравцов О. О.,
канд. екон. наук

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: kravtsov_oo@donnuet.edu.ua

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА

UDC 330.111.8

Kravtsov A. A.,
PhD in Economic sciences

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Krivyi Rih, Ukraine,
e-mail: kravtsov_oo@donnuet.edu.ua

THE ECONOMIC CONTENT OF INFORMATION RESOURCES AT THE PRESENT STAGE OF SOCIAL PRODUCTION DEVELOPMENT

Мета — проаналізувати сучасні підходи до визначення економічного змісту інформаційних ресурсів і цінності інформації в суспільному виробництві.

Методи. Для досягнення поставленої мети були застосовані загальнонаукові методи абстрактно-логічного аналізу, індукції та дедукції, за допомогою яких виявлені спільні риси і відмінності у наукових поглядах на предмет дослідження — економічний зміст інформаційних ресурсів.

Результати. Інформатизація є глобальною тенденцією світового розвитку останніх десятиліть. Вона проявляється в широкому застосуванні інформаційних технологій в усіх сферах суспільного життя. На думку провідних науковців, швидке розширення інформаційного простору та доступність інформації суттєво вплинули на суспільні відносини, що зумовило перехід до нового суспільного ладу, який отримав назву «інформаційне суспільство». На основі дослідження філософ-

© О. О. Кравцов, 2019